

مسائل راهبردی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

www.ketab.ir

نویسنده:

علیرضا قاضی زاده

(عضو هیئت علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

مسائل راهبردی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

نویسنده: علیرضا قاضی زاده

ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۶۵,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۷۴-۰۰۰

دورنگار: ۸۸۸۹۶۵۶۱

تلفن: ۸۸۹۱۲۸۳۰

واحد فروش: ۸۸۸۰۲۴۷۶

دفتر نشر: ۸۸۸۰۲۴۷۷

نشانی: تهران، خیابان کریم خان زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان رودسر شرقی، شماره ۷

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۵۱۸۹

وبگاه: www.risstudies.org

ایمیل: info@risstudies.org

فروشگاه اینترنتی: shop.risstudies.org

تمامی حقوق اثر برای پژوهشکده مطالعات راهبردی محفوظ است

سرشناسه: قاضی زاده، علی رضا، ۱۳۵۳ -

عنوان و نام پدیدآور: مسائل راهبردی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران/

نویسنده علیرضا قاضی زاده.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۷۶ ص.

فروست: علوم سیاسی؛ ۲۲۱. امنیت: ۸۶.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۷۴-۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: امنیت ملی -- ایران

موضوع: National security -- Iran

موضوع: امنیت ملی -- ایران -- سیاست دولت

موضوع: National security -- Government policy -- Iran

شناسه افزوده: پژوهشکده مطالعات راهبردی

شناسه افزوده: Research Institute of Strategic Studies

رده بندی کنگره: DSR۱۶۵۲

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰ ۵۳۵۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۹
.....	مقدمه	۱۱
.....	برنامه این کتاب	۱۲
.....	فصل اول: بازشناسی مسائل راهبردی امنیت ملی	۱۹
.....	۱. واکاوی مفهوم مسئله	۲۱
.....	۲. چستی مسئله امنیتی	۲۳
.....	۳. مسئله امنیتی و نارسایی‌های نظری	۲۴
.....	۴. روش‌شناسی تعیین مسئله‌های امنیت ملی	۲۸
بخش اول: مسائل امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران		
.....	فصل دوم: مسائل امنیت اجتماعی	۳۷
.....	۱. اصول موضوعه امنیت اجتماعی	۳۷
.....	۲. سپهر موضوعی امنیت اجتماعی	۴۲
.....	۳. دشواره‌های امنیت اجتماعی	۴۳
.....	فصل سوم: مسائل امنیت فرهنگی	۶۵
.....	۱. اصول موضوعه امنیت فرهنگی	۶۵
.....	۲. سپهر موضوعی امنیت فرهنگی	۶۹
.....	۳. مسئله‌های امنیت فرهنگی	۷۰
.....	فصل چهارم: مسائل امنیت سیاسی	۸۳
.....	۱. اصول موضوعه امنیت سیاسی	۸۳
.....	۲. سپهر موضوعی امنیت سیاسی	۸۶
.....	فصل پنجم: مسائل امنیت انسانی	۱۰۷
.....	۱. اصول موضوعه امنیت انسانی	۱۰۷

۱۰۹	۲. دشواره‌های امنیت انسانی
۱۱۵	فصل ششم: مسائل امنیت اقتصادی
۱۱۵	۱. اصول موضوعه امنیت اقتصادی
۱۱۸	۲. سپهر موضوعی امنیت اقتصادی
۱۳۱	فصل هفتم: مسائل امنیت انرژی
۱۳۱	۱. اصول موضوعه امنیت انرژی
۱۳۳	۲. ماهیت‌شناسی امنیت انرژی
۱۳۹	فصل هشتم: مسائل امنیت زیست‌محیطی
۱۳۹	۱. اصول موضوعه امنیت زیست‌محیطی
۱۴۱	۲. ماهیت‌شناسی امنیت زیست‌محیطی
۱۴۲	۳. مسائل امنیت زیست‌محیطی
۱۵۵	فصل نهم: مسائل امنیت زیستی
۱۵۵	۱. اصول موضوعه امنیت زیستی
۱۶۰	۲. ماهیت‌شناسی امنیت زیستی
۱۶۲	۳. دشواره‌های امنیت زیستی
۱۷۱	فصل دهم: مسائل امنیت زیرساخت‌های حیاتی
۱۷۱	۱. اصول موضوعه امنیت زیرساخت‌های حیاتی
۱۷۵	۲. ماهیت‌شناسی امنیت زیرساخت‌های حیاتی
۱۷۶	۳. دشواره‌های امنیتی زیرساخت‌های حیاتی
۱۸۹	فصل یازدهم: مسائل امنیت نظامی - دفاعی
۱۸۹	۱. اصول موضوعه امنیت نظامی - دفاعی
۱۹۱	۲. ماهیت‌شناسی امنیت نظامی - دفاعی
۱۹۴	۳. مسئله‌های امنیت نظامی - دفاعی

بخش دوم: مسائل امنیت خارجی جمهوری اسلامی ایران

۲۱۱	فصل دوازدهم: مسائل امنیت محیط پیرامونی
۲۱۱	۱. اصول موضوعه امنیت محیط پیرامونی
۲۲۳	فصل سیزدهم: مسائل امنیت منطقه‌ای

سخن ناشر

مسائل راهبردی از پدیده‌های طبیعی و تحول‌آمیز کشورها در فرایند توسعه به حساب می‌آیند. کشورها در فرایند حیات اجتماعی خود با مسائل و پدیده‌هایی روبه‌رو می‌شوند که ممکن است امنیت ملی آن‌ها را به خطر اندازد. جامعه و مسائل امنیتی هم‌زاد یکدیگر هستند و نمی‌توان جامعه‌ای را تصور کرد که فارغ از مسائل امنیتی و راهبردی باشد. شکل‌گیری دولت‌ها با بروز همین مسائل و بحران‌ها تعریف و تعین یافته است. این مسائل در حوزه و ابعاد گوناگون زندگی اجتماعی به وجود می‌آیند و بسیار پیچیده، متنوع و زمینه‌مند هستند. پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی شناخت کامل مسائل امنیتی را دشوار می‌سازد؛ اما اتخاذ سیاست‌های درست و دقیق و مقابله معقول و منطقی منوط به همین شناخت دقیق است. بدون آگاهی کامل از تمام جوانب این مسائل نمی‌توان راه‌حل‌ها و راهبردهای مؤثری ارائه کرد. در همین حال مدیریت این نوع مسائل نیازمند پویایی و هوشمندی راهبردی در فضای امنیت ملی است که تصمیم‌گیران باید به آن توجه کافی داشته باشند. اگر این فرض را بپذیریم قادر خواهیم بود به‌تحریر سازنده‌ای با مسائل امنیتی روبه‌رو شویم و در مدیریت، اصلاح، شناسایی، تعدیل و تقویت آن‌ها به فراخور وضعیت جامعه و شرایط رخ داده بکوشیم.

جمهوری اسلامی ایران در بیش از چهار دهه از عمر خود همواره با مسائل امنیتی و راهبردی متعدد داخلی و خارجی روبه‌رو شده است. برخی از این مسائل بنیانی‌های وجودی جمهوری اسلامی ایران را هدف قرار داده و ضربات سنگینی بر آن وارد آورده‌اند. با وجود

این، هیچ کدام از آن‌ها نتوانسته است امنیت ملی ایران را با بحران حل نشدنی روبه‌رو سازد. هرچند شاید بسیاری از آن‌ها به صورت کامل هم برطرف نشده‌اند. در حال حاضر برخی از آن‌ها به بحرانی مزمن و مخاطره‌آمیز تبدیل شده است. مروری بر این مسائل و نحوه بررسی و مواجهه حکومت با آن‌ها می‌تواند بسیار آموزنده باشد. بازخوانی تجربه‌های گذشته برای سیاست‌گذاری و مقابله با بحران‌ها و مسائل امنیتی دیرینه و جدید ضروری است.

کتاب مسائل راهبردی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با هدف ارائه تصویری دقیق از مسائل امنیتی ایران و با استفاده از نظرات کارشناسان و مطالعه آثار موجود صورت گرفته است. حضور مستمر مؤلف در مراکز پژوهشی و دانشگاهی و تدریس مسائل راهبردی ایران این فرصت را فراهم آورده است که نویسنده مسائل را به شکل دقیق رصد و تشریح کند و نظرات متفاوت را بشنود. در همین حال انتشار آثار مختلف از جمله سال‌نامه‌ی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از سوی پژوهشکده مطالعات راهبردی موجب شده است تا موضوعات امنیت ملی در جامعه ایرانی از زوایای مختلف بررسی شود و داده‌های لازم برای تحلیل عمیق‌تر در دسترس پژوهشگران مختلف باشد. مؤلف این کتاب تلاش کرده است مسائل امنیتی و راهبردی ایران را با توجه به ابعاد نوین امنیت ملی، وضعیت در جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار دهد. هریک از فصول کتاب حاضر به یکی از مسئله‌های راهبردی امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران اختصاص یافته و تلاش شده است موضوع از ابعاد و زوایای مختلف کنکاش و راهبردها و سیاست‌های اتخاذشده ارزیابی شود.

پژوهشکده مطالعات راهبردی ضمن قدردانی از نویسنده محترم کتاب آقای دکتر علیرضا قاضی‌زاده، امیدوار است انتشار و مطالعه این کتاب کمک کند که درک سیاست‌مداران و کارشناسان حوزه مطالعات راهبردی از مسائل امنیتی جمهوری اسلامی ایران دقیق‌تر و سیاست‌های اتخاذشده در این زمینه‌ها مفیدتر و مؤثرتر باشند. مطالعه این کتاب می‌تواند برای مقامات، کارشناسان مسائل امنیتی و دانشجویان رشته‌های علوم سیاسی، مطالعات راهبردی و سیاست‌گذاری عمومی بسیار مفید باشد.